

Pohde

Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

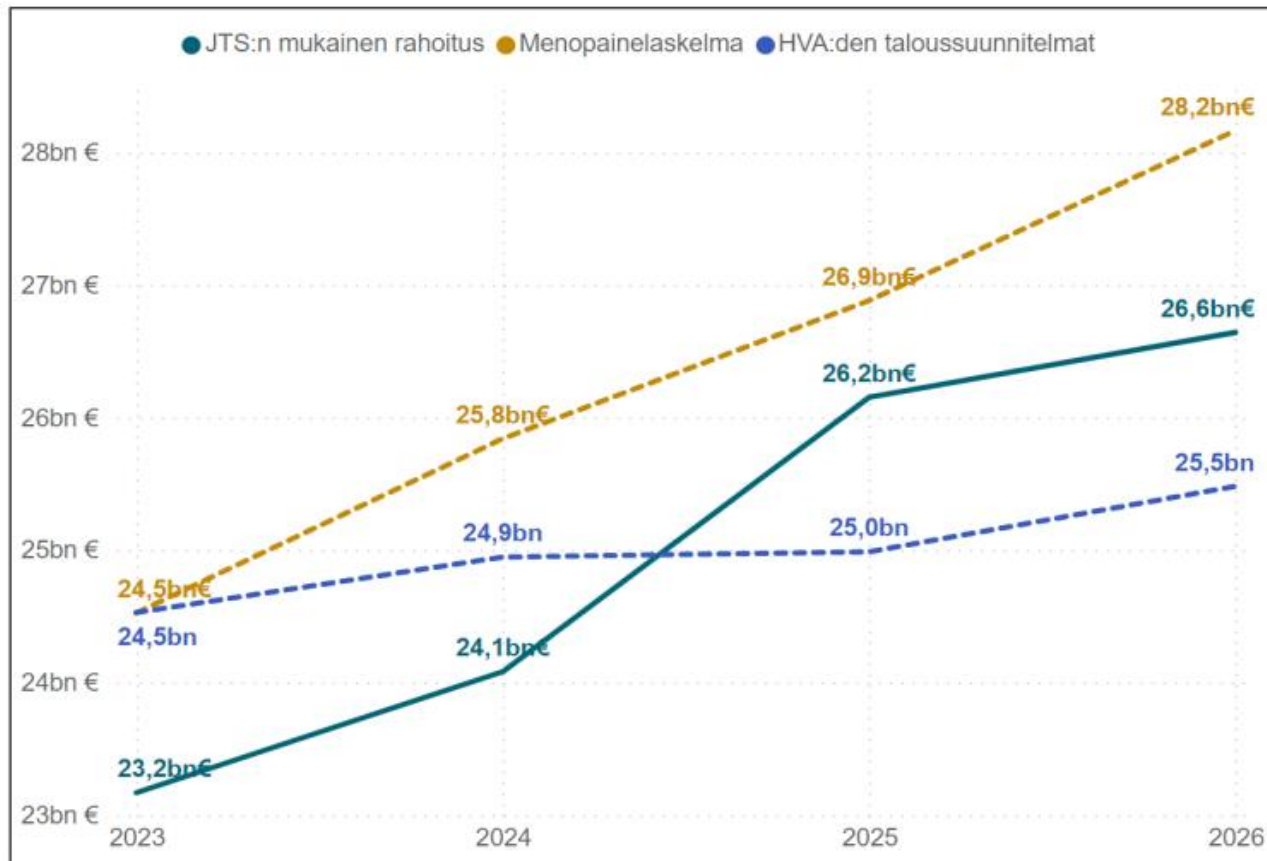
Hyvinvointialuejohtajan ajankohtaiskatsaus

Aluevaltuusto 17.6.2024

Ilkka Luoma, hyvinvointialuejohtaja

Hyvinvointialueiden tulevien vuosien menopaine on suuri Julkisen talouden kestävyys on todella paljon kiinni hyvinvointialueiden toimista

POHJOIS-POHJANMAAN HYVINVOINTIALUEEN
ALUEVALTUUSTON SEMINAARI, 13.5.2024

Kuvio: Hyvinvointialueiden nettokustannukset kahdessa eri skenaariossa (katkoviivoin) verrattuna JTS:n mukaiseen rahoitukseen. Kuviossa on huomioita JTS:n mukaiset tehtävämuutokset.

Hyvinvointialueiden talouteen liittyy epävarmuuksia

Lisätoimenpiteitä tarvitaan jo nyt kuluvalle vuodelle

- Vuosi 2023 on päätyi lähes 1,4 miljardia alijäämäiseksi.
- Myös vuosi 2024 näyttää huomattavan alijäämäiseltä. Erityisesti haasteena on ostopalvelu- ja vuokratyökustannusten hillinnän vaikeus sekä palkkaratkaisun vaikutus.
- Taloussuunnitelmavuosien 2025 ja 2026 kustannustasoon liittyy merkittävää optimismia ja suunniteltujen sopeutustoimien vaikutukset ovat epävarmoja.
- Alueilta tarvitaan lisätoimenpiteitä kustannusten kasvun hillintään.
- ➔ Valmistautuminen syytä käynnistää JTS:ssä päätettyjen säädösmuutosten toimeenpanoon.
- Ensimmäinen lisärahoitushakemus tulossa arviointiin (Vantaan ja Keravan hyvinvointialue)

Julkisen talouden suunnitelman mukaiset tehtävälainsäädännön muutokset vuodelle 2025

Tehtävämuutokset vuonna 2025	-336 065 000	kohdennus
Hoitotakuun toteutus	14 800 000	Terveydenhuolto
Seulontaohjelman laajennus (suolistosyövän seulonnan laajennus uusiin ikäluokkiin)	1 750 000	Terveydenhuolto
Sote-valvontalaki (nettomuutos)	2 600 000	koko laskennallinen sote-rahoitus
Laki potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista (nettomuutos)	-305 000	koko laskennallinen sote-rahoitus
Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden vahvistaminen	35 000 000	Terveydenhuolto
Pidetään voimassa 1.9.2023 voimaan tuleva 14 vrk hoitotakuu	-25 000 000	Terveydenhuolto
Uudistetaan erikoissairaanhoidon työnjakoa koskevat säädökset	-10 000 000	Terveydenhuolto
Terveydenhuollon asiakasmaksujen korotukset	-50 000 000	Terveydenhuolto
Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn vähentäminen	-10 000 000	koko laskennallinen sote-rahoitus
Lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskeminen	-12 000 000	Sosiaalihuolto
Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen kehittäminen	-30 000 000	Vanhustenhuolto
Vammaispalvelulain tarkentaminen ja voimaantulon siirtymäminen	100 000 000	Sosiaalihuolto
Keliakiakorvauksen laajentaminen, lääkärilausuntojen lisääntyminen	1 000 000	Terveydenhuolto
Mielenterveyslain muuttaminen (tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa)	-310 000	Terveydenhuolto
lääkäiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoituksen keventäminen (Lisätoimet 2024)	-45 000 000	Vanhustenhuolto
Hoitotakuu (Lisätoimet 2024)	-130 000 000	Terveydenhuolto
Vammaispalvelulain uudistus (Lisätoimet 2024)	-70 000 000	Sosiaalihuolto
Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kelpoisuusvaatimusten joustavoittaminen henkilöstön saatavuuden helpottamiseksi ja lastensuojelun riittävyyden turvaamiseksi (Lisätoimet 2024)	-2 000 000	Sosiaalihuolto
Asiakasmaksujen korottaminen (Lisätoimet 2024)	-100 000 000	Terveydenhuolto
Ajokorttitarkastusten rajaaminen julkisen palveluvalikoiman ulkopuolelle (Lisätoimet 2024)	-5 000 000	koko laskennallinen sote-rahoitus
Sairaaloiden ja päivystysten sekä erikoissairaanhoidon työnjaon säästöjen pieneneminen (HO 2023)	10 000 000	Terveydenhuolto
Terapiatakuun voimaantulon siirto alkamaan 1.5.2025 (HO 2023)	-11 600 000	Terveydenhuolto

Tehtävälainsäädäntömuutosten rahoitusta vähentävä vaikutus koko maan tasolla on noin **336 miljoonaa**, josta Pohteen laskennallinen osuus on noin **26-29 miljoonaa**

Rahoituslaskelmien päivitys 29.4.2024

Vuosi 2025: muutokset 10.10.2023 julkaistuihin rahoituslaskelmiin

a) Takautuva oikaisu eli jälkikäteistarkistus on tarkentunut

- Viimeisin arvio kansallisesta alijäämästä vuonna 2023 on yhteensä 1,36 miljardia, joka korotetaan vuoden 2025 tasoon
- Jälkikäteistarkistus Pohteelle vuonna 2025 on 111 miljoonaa euroa (aiempi arvio 110 milj.)

b) Rahoituksessa on huomioitu kevään 2024 julkisen talouden suunnitelman mukaiset tehtävälainsäädännön muutokset vuodelle 2025

- Rahoitusta vähentävä vaikutus koko maan tasolla on 336 miljoonaa, josta Pohteen laskennallinen osuus on noin 26-29 miljoonaa (aiempi arvio 26 miljoonaa). Vaikutukset tarkentuvat.

c) Hyvinvointialueindeksi on päivitetty

- 2023: 3,5 %
- 2024: 2,5 (ennen 10/2023 VM:n luku 3,3 %)
- 2025: 2,7 % (aiempi VM:n luku 2,9 %)

d) THL:n sote-tarvekertoimet on päivitetty (vuoden 2022 tiedot), samoin vuoden 2023 väestörakennetilasto on päivitetty

- Pohteella terveyden- ja vanhustenhuollon kertoimissa on laskua, sosiaalihuollon kerroin nousi

Rahoituslaki 7 §

Vuodesta 2025 alkaen palvelutarve otetaan huomioon vain 80 prosenttisesti (ei muutosta aiempaan)

Vaikutukset toimialueittain	Vaikutus milj. €
Hyvinvointialueen johtaminen	-0,02
Konsernipalvelut	
Järjestämistoiminto	0,2
Pelastustoimi	
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS-psykiatria	0,7
Terveysten- ja sairaanhoidon palvelut	-10,7
Ikäihmistien palvelut	-5,6
Vammaispalvelut	2,3
OYS-sairaalapalvelut ja ensihoito	-11,3
Sairaanhoidolliset palvelut	
Kuntoutuspalvelut	
Yhteiset	-0,8
Yhteensä	26-29 milj.

Arvioidut laskennalliset vaikutukset toimialueittain

Huom:
Vaikutusten kohdentuminen
toimialueittain tarkentuu

Jälkikäteistarkistuksen vaikutus rahoitukseen ja toimintakatteen kehitykseen

Alijäämä tulee olla katettuna
vuoden 2026 loppuun mennessä

Miljoonaa euroa	TP 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintakate (toimintakulut - toimintatuotot)	-1 758	-1 801	-1 822	-1 843	-1 918
Valtion rahoitus yhteensä	1 731	1 808	1 965	2 055	2 052
<i>Perusrahoitus Pohteelle</i>	1 731	1 808	1 854	1 943	2 020
<i>Jälkikäteistarkistus (sis. omavastuu)</i>			111	111	32
Rahoituskustannukset (netto)	-9	-22	-23	-25	-24
Vuosikate	-36	-16	120	187	110
Poistot ja poistoeron muutos	-36	-44	-78	-97	-105
Tilikauden yli-/alijäämä	-72	-60	42	90	5
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	0	-132	-90	0	5
Toimintakatteen muutos %		2,5 %	1,2 %	1,2 %	4,1 %

- Vuoden 2026 jälkikäteistarkistus on Pohteen arvion mukainen.
- Vuosien 2025 ja 2027 jälkikäteistarkistukset ovat VM:n laskelmasta.

Pohde yhteensä 1-4/2024

Huhtikuu 2024	Toteuma	Budjetti	Ylitys tai alitus budjettiin	Toteuman osuus budjetista (%)	Edellinen kuukausi	Muutos
Toimintatuotot	104 698 997	110 452 548	5 753 551	94,8%	93,4%	
Myyntituotot	51 258 232	53 701 273	2 443 041	95,5%	95,2%	↑
Maksutuotot	31 996 462	31 585 695	-410 767	101,3%	99,1%	↑
Tuet ja avustukset	14 730 563	18 564 247	3 833 684	79,3%	75,9%	↑
Muut toimintatuotot	5 936 548	6 059 230	122 682	98,0%	96,7%	↑
Valmistus omaan käyttöön	777 191	542 103	-235 088	143,4%	151,5%	Taustalla jaksotus
Toimintakulut	-658 869 124	-690 531 657	-31 662 534	95,4%	93,4%	
Henkilöstökulut	-297 020 558	-330 986 122	-33 965 565	89,7%	88,7%	Alitus pienentynyt
Palvelujen ostot	-238 933 282	-237 265 733	1 667 549	100,7%	99,9%	↓
<i>Asiakaspalvelujen ostot</i>	<i>-145 641 055</i>	<i>-129 167 138</i>	<i>16 473 918</i>	<i>112,8%</i>	<i>112,9%</i>	↑
<i>Muiden palvelujen ostot</i>	<i>-93 292 227</i>	<i>-108 098 595</i>	<i>-14 806 368</i>	<i>86,3%</i>	<i>84,4%</i>	Alitus pienentynyt
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-59 185 607	-59 137 149	48 457	100,1%	101,4%	↑
Avustukset	-23 573 468	-20 230 332	3 343 135	116,5%	117,6%	↑
Muut toimintakulut	-40 156 209	-42 912 321	-2 756 111	93,6%	92,3%	Alitus pienentynyt
Toimintakate	-554 170 127	-580 079 109	-25 908 982	95,5%	94,7%	

- Huhtikuussa Pohteen talouden kehitys on ollut pääosin odotusten mukaista.
- Tilinpäätösennusteen ylitysriski budjetoituun on jokseenkin edellisen kuukauden tasolla, mutta myös positiivisia merkkejä tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisten toimenpiteiden vaikuttavuudesta on näkyvissä.
- Tämänhetkisen arvion mukaan vuoden 2024 ennusteeseen sisältyy 20–25 miljoonan euron ylitysuha. Talousarvioon ei tässä vaiheessa tehdä muutosesitystä, vaan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteitä jatketaan tehostetusti siten, että talousarviossa on mahdollista pysyä.
- Henkilöstömenot (ilman lomapalkkavelan muutosta) alittavat huhtikuun tilanteessa käyttösuunnitelman selvästi. Alitus on odotusten mukaan supistunut edellisestä kuukaudesta. Kesälomakausi ja kesäkuussa voimaan tulevat kansalliset palkkojen tasokorotukset kasvattavat merkittävästi syksyn henkilöstömenojen toteumaa.
- Asiakaspalvelujen ostot ylittävät huhtikuun tilanteessa käyttösuunnitelman noin 16,5 miljoonaa (13 %).

Toimintamenot 4/2024

(ilman lomapalkkavelan muutosta)

Huhtikuu 2024, toimintamenot Miljoonaa euroa	Toteuma	Budjetti	Budjetti - Toteuma	Toteuman osuus budjetista (%)
Hyvinvointialueen johtaminen	-5,8	-5,9	-0,1	98,5%
Konsernipalvelut	-111,3	-128,8	-17,5	86,4%
Järjestämistoiminto	-14,4	-16,1	-1,7	89,2%
Pelastustoimi	-8,0	-9,6	-1,6	83,2%
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS-psykiatria	-102,0	-97,1	4,9	105,1%
Terveyden- ja sairaanhoidon palvelut	-57,4	-58,3	-0,9	98,4%
Ikäihmistien palvelut	-113,3	-115,2	-1,9	98,4%
Vammaispalvelut	-56,2	-54,1	2,1	103,9%
OYS-sairaalapalvelut ja ensihoito	-151,5	-160,0	-8,5	94,7%
Sairaanhoidolliset palvelut	-23,1	-27,6	-4,6	83,5%
Kuntoutuspalvelut	-15,8	-17,0	-1,2	93,0%
YHTEENSÄ	-658,9	-690,5	-31,7	95,4%

- Huhtikuun tilanteessa toimialueista budjetin ylittävät perhe- ja sosiaalipalvelut ja vammaispalvelut. Molemmilla toimialueilla suhteellinen ylitys on kasvanut edellisestä kuukaudesta. Taustalla ovat palvelujen ostojen ja avustusten kustannuskehitys.
- Budjetin alittavilla toimialueilla alitus on odotetusti pääsääntöisesti supistunut edellisen kuukauden tilanteesta.

Toteutuneiden kustannusten huomioon ottaminen

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan huomioon vuosittain jälkikäteisen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset 5 §:ssä tarkoitetut kustannukset (*toteutuneet kustannukset*) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta.

Toteutuneiden kustannusten huomioon ottaminen perustuu 1 momentissa tarkoitetun varainhoitovuoden laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotukseen, joka tarkistetaan 8 §:n 1 momentin mukaisesti sen varainhoitovuoden kustannustasoon, jolle tarkistus tehdään. Laskennassa huomioidaan 1 momentissa tarkoitetun varainhoitovuoden laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotuksen muutos sitä edeltävään varainhoituvuoteen nähden sekä mainitussa momentissa tarkoitettulle varainhoitovuodelle tehty jälkikäteinen tarkistus.

Toteutuneiden kustannusten huomioon ottaminen

Valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan huomioon vuosittain jälkikäteisen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset 5 §:ssä tarkoitetut kustannukset (*toteutuneet kustannukset*) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta

Edellä 1 momentissa tarkoitettuihin laskennallisiin kustannuksiin lisätään kyseiselle vuodelle myönnetty 11 §:ssä tarkoitettu lisärahoitus siten, että se ei lisää laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotuksen perusteella huomioon otettavaa määrää.

Toteutuneiden kustannusten huomioon ottaminen perustuu 1 momentissa tarkoitetun varainhoitovuoden laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotukseen, joka tarkistetaan 8 §:n 1 momentin mukaisesti sen varainhoitovuoden kustannustasoon, jolle tarkistus tehdään. Laskennassa huomioidaan 1 momentissa tarkoitetun varainhoitovuoden laskennallisten ja toteutuneiden kustannusten erotuksen muutos sitä edeltävään varainhoituvuoteen nähden sekä mainitussa momentissa tarkoitettulle varainhoitovuodelle tehty jälkikäteinen tarkistus. Näin saadusta määrästä otetaan huomioon toteutuneiden kustannusten tarkistuksena

- 1) vuodelle 2026 tehtävässä vuoden 2024 rahoituksen tarkistuksessa 95 prosenttia;
- 2) vuodelle 2027 tehtävässä vuoden 2025 rahoituksen tarkistuksessa 90 prosenttia;
- 3) vuodelle 2028 tehtävässä vuoden 2026 rahoituksen tarkistuksessa 80 prosenttia;
- 4) vuodelle 2029 tehtävästä vuoden 2027 rahoituksen tarkistuksesta lukien 70 prosenttia.

Lausuntokierros 28.5.2024 saakka: Luonnos hallituksen esitykseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (jälkikäteistarkistus, asiakasmaksumuutokset)

Luonnos hallituksen esitykseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (jälkikäteistarkistus, asiakasmaksumuutokset)

Vastausaika päättyy: 28.5.2024

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23860/2023

Lausuntopyynnön taustatiedot

Lausuntopyynnön kieli: Suomi

Johdanto, tausta, tavoitteet

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti rahoituksen koko maan tasolla tehtävään jälkikäteistarkistukseen lisättäväksi vuodesta 2026 portaittain kasvava hyvinvointialueiden omavastuu. Tavoitteena on rahoitusmallin kannustavuuden lisääminen. Jälkikäteistarkistuksena tehtävästä vuosittaisesta rahoituksen lisäyksestä tai vähennyksestä otettaisiin huomioon vuodelle 2026 tehtävässä vuoden 2024 rahoituksen jälkikäteistarkistuksesta 95 prosenttia, vuonna 2027 tehtävässä tarkistuksesta 90 prosenttia, vuonna 2028 tehtävässä tarkistuksesta 80 prosenttia ja vuodesta 2029 alkaen tehtävistä tarkistuksista 70 prosenttia. Omavastuuosuuden vaikutukset hyvinvointialueiden rahoitukseen riippuvat alueiden kustannuskehityksestä. Mikäli kustannusten kasvu pysyy korkeana, omavastuuosuus merkitsisi rahoituksen vähennystä suhteessa täysimääräiseen jälkikäteistarkistukseen. Mikäli alueet kuitenkin saavat omilla sopeuttamis- ja tehostamistoimillaan pidettyä kustannusten kasvun maltillisena, omavastuuosuus lisäisi rahoitusta suhteessa täysimääräiseen tarkistukseen.

Lisäksi yksittäisille alueille myönnettyä lisärahoitusta ei otettaisi jatkossa huomioon jälkikäteistarkistuksessa.

Rahoituslain mukaan hyvinvointialueiden tehtävämuutokset otetaan rahoituksessa huomioon etukäteen niiden voimaantulosta lukien. Laissa ehdotetaan täydennettäväksi sääntelyä siitä, miten tehtävämuutoksista erillään säädettävät asiakasmaksujen muutokset tulisi ottaa huomioon rahoituksessa. Asiakasmaksujen tasoa, perusteita tai maksullisuutta koskevat muutokset ehdotetaan otettavaksi huomioon muutoksen voimaantulo vuodesta lukien etukäteen.

Lisäksi tarkistettaisiin pelastustoimen riskikertoimen laskennassa käytettäviä tietoja koskevaa sääntelyä.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa kesäkuussa 2024. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025 lukuun ottamatta jälkikäteistarkistusta koskevia muutoksia, joita sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2026 vuoden 2024 rahoituksen perusteella tehtävään tarkistukseen.

Tilannekuva vuoden 2025 talousarvion valmistelun käynnistyessä

- 20.11.2023 aluevaltuuston päättämän tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimenpiteet **vaikuttavat talouteen osin vasta vuoden 2024 loppupuolella**. Toimenpiteet ovat tarkentuneet toimeenpanosuunnitelmissa.
- Maaliskuun osavuositarkastuksessa toimialueet ennustavat budjettien ylittyvän lähes 40 miljoonaa euroa. Kun huomioidaan nettorahoituskulujen ja poistojen tarkentuminen ja TUTA-toimenpiteiden eteneminen on riski, että talousarvio ylittyy Pohteella noin **20-25 miljoonaa euroa**. Tämä on kurottava umpeen vuoden 2026 loppuun mennessä muun alijäämän lisäksi.
- **29.4.2024 päivittyneet rahoituslaskelmat heikentävät** Pohteen tulevien vuosien talouden kantokykyä.
- Tämän hetkinen arvio on, että vuoden 2025 talousarvioon **tarvitaan noin 75-85 miljoonan euron tasapainotustoimet**, jotta alijäämät ovat katettuna vuoden 2026 loppuun mennessä. Lisäsopeutustoimet riippuvat siitä, miten vuosi 2024 toteutuu ja miten aiemmat TUTA-toimenpiteet vaikuttavat kustannuskehitykseen.
- Vuodelle 2025 Pohteella ei ennakkotiedon mukaan ole lainanottovaltuutta. **Lainanottovaltuus on kuitenkin välttämätön** investointien ja investointeja vastaavien sopimusten toteuttamiseksi. Pohteen käyttötaloudesta ei voida rahoittaa ko. menoja.

Kiitokset!
